Nr 29

Näringsutskottets betänkande i anledning av propositionen 1972:69 med förslag till lag om understödsföreningar jämte motion.

Ärendet

I propositionen 1972:69 (finansdepartementet) har Kungl. Maj:t efter hörande av lagrådet föreslagit riksdagen att antaga förslag till

1. lag om understödsföreningar,
2. lag om ändring i lagen (1951:308) om ekonomiska föreningar.

I anledning av propositionen har väckts en motion, som redovisas nedan (s. 2).

Propositionen

Lagförslagen återfinns i propositionen på 3–23.

Den föreslagna nya lagen om understödsföreningar ersätter 1938 års lag om sådana föreningar och omfattar i likhet med denna föreningar för inbördes bistånd som utan affärsmässigt drivande av försäkringsrörelse meddelar kapital-, sjuk- eller pensionsförsäkring (begravningskassor, sjukkassor och pensionskassor). Till skillnad från den gällande lagen skall den inte tillämpas på arbetslöshetskassor. I väntan på en översyn av den särskilda lagstiftning, som vid sidan av 1938 års lag gäller för de erkända arbetslöshetskassorna, föreslås att denna lag alltjämt skall gälla för arbetslöshetskassor.

I fortsättningen skall en förening kunna registreras som understödsförening endast om den är sluten, dvs. är avsedd för en på visst sätt begränsad persongrupp. För registrering krävs enligt förslaget vidare att föreningen av försäkringsinspektionen prövats behövlig och även i övrigt ägnad att främja en sund utveckling av försäkringsväsendet (behovsprincipen). Öppna understödsföreningar som har registrerats före den nya lagens ikraftträdande skall få fortsätta sin verksamhet.

Den föreslagna reformen syftar främst till att skapa regler som på ett bättre sätt än den nuvarande lagstiftningen tillgodoser föreningsmedlemmarnas intressen såsom försäkringstagare. Efter mönster från försäkringsrörelselagen införs, vid sidan av kravet på soliditet, som villkor för understödsföreningarnas verksamhet krav på att medlemmarnas försäkringsavgifter skall vara skäligt avvägda i förhållande till de förmåner som försäkringarna ger (skälighetsprincipen). Mot denna bakgrund föreslås vidare bl. a. vissa regler om rätt till fribrev och återköp. Medlem som lämnar en pensions- eller begravningskassa skall sålunda i regel ha rätt till

fribrev eller, om det är fråga om kapitalförsäkring, återköp av sin försäkring.

Understödsföreningarnas möjligheter att placera de medel som avsatts för försäkringsverksamheten vidgas betydligt. Bl. a. införs fri placeringsrätt inom en på visst sätt bestämd ram.

Vidgade befogenheter föreslås i fråga om försäkringsinspektionens tillsyn över föreningarna. Vid beräkningen av föreningarnas bidrag till täckande av inspektionens tillsynskostnader skall hänsyn få tas inte enbart till avgiftsinkomsterna utan också till kapitalavkastningen.

I fråga om de föreningsrättsliga bestämmelserna innebär förslaget en anpassning till modernare regler. I vissa delar hänvisas direkt till bestämmelser i lagen om ekonomiska föreningar.

Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 juli 1972. För understödsföreningar som registrerats före den nya lagens ikraftträdande föreslås vissa övergångsbestämmelser.

Motionen

Yrkande

I motionen 1972:1664 av herr Fagerlund m. fl. (s, fp) hemställs att riksdagen skall med ändring av det i propositionen framlagda förslaget för sin del antaga följande som *motionärernas förslag* betecknade lydelse av 6 § lag om understödsföreningar:

Kungl. Maj:ts förslag	*Motionärernas förslag*
6 §	
Kapitalförsäkring får avse *högst 8 000 kronor* för en medlem. Föreligger särskilda skäl, kan försäkringsinspektionen medge understödsförening att meddela sådan försäkring till högre belopp.	Kapitalförsäkring får för en medlem avse *ett belopp motsvarande högst en och en femtedel av basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring för januari månad det år försäkringen tecknas. Det vid denna beräkning erhållna beloppet avrundas till närmast högre tusental kronor.* Föreligger särskilda skäl, kan försäkringsinspektionen medge understödsförening att meddela sådan försäkring till högre belopp.

Motivering

Följden av bestämmelsen i 6 § förslaget till lag om understödsföreningar blir, sägs i motionen, en fastlåsning av maximibeloppet för kapitalförsäkring vid en nivå som snart blir inaktuell på grund av standard- och penningvärdeförändring. Basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring har, framhålls det, även inom privat försäkring kommit att användas såsom försäkringsenhet i stället för ett fixerat belopp. På så sätt kan man oavsett penningvärdeutvecklingen räkna med att vid varje tidpunkt ha ett försäkringsbelopp som motsvarar aktuellt penningvärde.

Utskottet

Det utredningsarbete som ligger till grund för det i propositionen framlagda förslaget till ny lag om understödsföreningar har föranletts bl. a. av de strukturförändringar som understödsföreningsrörelsen undergått på senare år. Från arbetslöshetskassorna, som inte omfattas av den nya lagen, kan här bortses. I övrigt gäller att antalet medlemmar minskat fortlöpande i sjukkassor och begravningskassor men – till följd av nya system för tjänstepension – stigit i pensionskassorna, att antalet föreningar inom alla rörelsegrenar gått ned kraftigt samt att nybildning av föreningar i stort sett upphört. Förändringarna hänger samman med utvecklingen dels på socialförsäkringens område, dels inom besläktade delar av den affärsmässiga försäkringsrörelsen. Allmänt kännetecknande för den föreslagna reformen kan sägas vara att föreningsmedlemmarnas intressen som försäkringstagare betonas. Lagen om försäkringsrörelse har i flera hänseenden tjänat som förebild för den nya lagen.

Utskottet kan i allt godta det framlagda lagförslaget och finner inte anledning att närmare kommentera detta. Den enda fråga som föranleder särskilt yttrande från utskottets sida är den som aktualiseras genom motionen 1972:1664. Motionärerna fäster uppmärksamheten vid att maximibeloppet för sådan kapitalförsäkring för dödsfall som meddelas av begravningskassor har angivits i visst antal kronor och således inte utan lagändring kan anpassas efter ett sjunkande penningvärde. I stället föreslås i motionen en anknytning på visst sätt till basbeloppet enligt lagen för allmän försäkring.

Motionärernas synpunkt kan principiellt sett te sig befogad. I praktiken är dock förhållandena sådana att en lagändring enligt deras förslag inte förefaller motiverad. Trots att det nuvarande maximibeloppet, 4 000 kr., har gällt sedan år 1921, har mycket få försäkringar upp till detta belopp meddelats – 99 % av kapitalförsäkringarna avser inte högre belopp än 2 000 kr. Maximibeloppet höjs likväl enligt lagförslaget till 8 000 kr. Dessutom får försäkringsinspektionen – liksom nu är fallet – medge högre belopp. Om maximibeloppet gjordes rörligt enligt motionärernas förslag vore det följdriktigt att krav kunde ställas på en successiv omräkning av försäkringar som tecknats till maximibeloppet. Vilka konsekvenser detta skulle kunna få för understödsföreningarna med deras begränsade administrativa resurser är inte utrett.

Med hänvisning till vad nu sagts avstyrker utskottet motionen. Ett positivt ställningstagande till denna synes förutsätta en viss teknisk översyn av den i motionen angivna lagtexten. Utskottet avstår dock från att här redovisa en alternativ utformning.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. med avslag på motionen 1972:1664 antager det i propositionen 1972:69 framlagda förslaget till lag om understödsföreningar,

2. antager det i propositionen 1972:69 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1951:308) om ekonomiska föreningar.

Stockholm den 4 maj 1972

På näringsutskottets vägnar
INGVAR SVANBERG

Närvarande: herrar Svanberg (s), Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Bengtsson i Landskrona (s), Haglund (s), Andersson i Storfors (s), Gustafsson i Byske (c), Rask (s), Ericsson i Åtvidaberg (fp), Blomkvist (s), Sjönell (c), Wååg (s), Rydén (fp), Hallgren (vpk) och Clarkson (m).

Göteborgs Offsettryckeri AB 72 1383 S Stockholm 1972